השולח פרק רביעי גיטין לו.

אמר אמיטר הלכתא אפי' למ"ד כו'. כמכות (דף טז.) גרסי' כרוב ספרים אמר אמימר הילכתא נדר שהודר כרגים ים לו הפרה על דעת רגים אין לו הפרה ולפי גירסא זו משמע דכן הלכה דנדר שהודר כרגים יש לו הפרה ולמאי דגרס נמי אפי' למ"ד כו' שלא נא לפסוק בהודר כרגים מ"מ מדפסק בעל דעת רגים דאין לו הפרה מכלל שסובר דכרגים יש לו הפרה דאי אין לו כ"ש על דעת רגים ומה הלרך לפסוק הלכתא בעל דעת רגים כיון דאפילו כרגים אין לו הפרה ושלא בלשון פסק היה לו לומר אפי' למ"ד כרגים יש לו הפרה כו' אע"ג דקאמר לעיל דמדרינן ליה כרגים אליבא דרב נחמן דקי"ל כוותיה בדיני ולענין דינא [8]איתסיל לענין פרעון כתובה הא פריך בתר הכי הניחא למ"ד ואיכא למימר דאלרב נחמן נמי קאי ומדאלרי' רב אחא נמי לההוא מקרי דרדקי בעל דעת רגים משמע דקסבר דכרגים יש לו הפרה ורב יוסף דאמר בערבי פסחים (פסחים קז.) אדור כרגים דלא איתני איכרא משמע דקסבר דכרגים אין לו הפרה לא קי"ל הכי:

אבל לדבר מצוה יש לו הפרה. אומר ר"ת משום דמקמתא ניחא להו לרגים משום מצוה ועוד אומר ר"ת דעל דעת הייבו כשאומר על דעת פלוני ופלוני אפי' שלא בפניהם אבל על דעת רגים סתם לאו כלום הוא ועל דעת יחיד אע"פ שפרט על דעתו יכול מכס להתיר: [9]**והעדים** חותמין על הגט בו'. ר"ת ממק מספרו וי"ו מוהעדים ושמא משום דהוה משמע דל"ג מיקן וכגמרא אמר ר"ג תקנה גדולה התקינו משמע דמקודם נתקנה: **מי איכא מידי דמדאוריית' משמט שביעית ותיקן הלל דלא משמט.** השתא לא נעי רבא לשנויי אהן קושיא דהפקר כ"ד הפקר כדמשני בתר הכי משום דקשיא ליה דלא היה לו להלל לעקור שביעית שהיא דאורייתא ואע"ג דדרשינן בספרי ואשר יהיה לך את אחיך תשמט ידך (דברים טו) ולא של אחיך כידך מכאן אמרו המלוה מכירו על המשכון והמוסר שטרותיו לב"ד אין משמיטין מ"מ לא היה לו לעשות תקנה ללמד לעשות כן שביעל בכך השמטת כספים שלותה תורה ונקונט' פירש דרבא קאי נמי לשנויי פרכא דהכא ודרשא דספרי עיקרא אתלוה על המשכון דמוסר שטרותיו הוי מעשה דהפקר כ"ד היה הפקר אלא דאקרא קפמיך לה: **בזמן שאתה משמט בו'.** פירש נקונט' דהשמטת קרקע לא נהגא בנית שני דלאמרי' בירושלמי בפרקין מנין שאין שמיטה נוהגת אלא בזמן שהיובל נוהג שנאמר וזה דבר השמיטה שמוט אחת שמיטת יובל ואחת שמיטת שביעית כו' ובנית שני הואיל ולא נהג יובל שלא היו כל יושביה עליה לא נהגא שמיטה מלאורייתא והא דאמרי' בערכין (דף לג:) מנו יובלות לקדש שמיטין היינו מדרבנן וקשה לר"ת דהיה לו להניח דהיה בירושלמי ואפי' נאמר דסמיך אההיא והך דהכא מייתי משום כספים אכתי קשה גרים מועד קטן (דף ג:) דפריך חריפה חריפה בשביעית מי שרי ומייתי הך דהכא והתם לא שייך כלל לאתויי אלא ההיא דירושלמי וגראה לר"ת דהשמטת קרקע דהכא והתם לא חייבי בחריפה וחריפה אלא בשדות המחוברות לבעלים ביובל והשמטת קרקע קרי ליובל ולשביעית השמטת כספים א] דשמיטה משמטת כספים ולא יובל * כדאמרינן בהדיא [10]בפרשת ראה אנכי ודרש לה מדבר השמיטה שמוט וה"ק בזמן שאתה משמט שביעית כי היא דירושלמי ותר"ת דבנית שני נהג יובל דאמרינן בפרק ד' ממוסרי כפרה (כריתות דף יא.) ואשמעי מיל לאן על אשמתה מלמד שכולן שפחות חרופות בעלו ושפחה חרופה היינו חציה שפחה וחציה בת חורין המאורסת לעבד ועבד עברי אינו נוהג אלא בזמן שהיובל נוהג כדאמר בס"פ המקדש שדהו (ערכין דף כט.) ולא מצינו לומר שהניאו על שבעלו שפחות חרופות בנית ראשון כדאשכחן בספ"ק דהוריות (דף ו.) שהניאו על ע"ז שעבדו בימי לדקיהו דבע"ז אשכחן דנתשדו אבל על שפחה חרופה לא אשכחן דנתשדו ועוד דהא נהג נמי ערי חומה בנית שני כדתנן בתמיכת ערכין (דף לא:) ומייתי לה לקמן כמי שאחזו (דף עד:) בראשונה היה נעתון התקינו כו' ואמרינן נמי בסוף המקדש שדהו (ערכין כט.) דבתי ערי חומה אין נוהגין אלא בזמן שיובל נוהג ולא תיקון הלל פרוזבול גדורו שהרי היה בזמן הבית ודהלל ושמעון גמליאל ושמעון נהגו נשיאותן בפני הבית ק' שנה (שבת טו.) אלא לאחר חורבן דהוו

על דעת רבים. כך יאמרו לו הרי אנו מדיירין אותך על דעתינו: **וכ"מ.** אלין לו הפרה: **לדבר הרשות.** שאין לריכים להפרתו לצורך דבר מצוה: **דאדריה.** שלא ילמד עוד תינוקות: **דהוה פשע בינוקי.** חובטן יותר מדאי: **לר"א דאמר.** כפ' בתרא (לקמן פו.) עדי מסירה כרתי דקתני ר' אלעזר אומר אפילו אין עליו עדים אלא שנתנו לה בפני עדים כשר והאי קרא עצה טובה קמ"ל: **מפני תיקון העולם.** דלמא מייתי עדי מסירה ומערער בעל לומר לא גירשתיה: **מפרשי שמותיהן.** לאוכן לו שמעון. מעיקרא לא היו מותמים אלא אני פלוני תתמתי עד ולא היה נוקב שמו: **כדתניא כו' אם היה כתב ידו יולא ממקום אחר כשר.** דמתוך שלא היה מפרש שמו לא היו יודעין לנקב עדים מכירים ויודעים שיעידו על כתב ידו והיו לריכין לחזר אחר שטרות אחרים שתתימתם דומה לו ומתקיימו בנ"ד על ידי העדאת החתומים עלמן דקי"ל בכתובות (דף כ.) אין מקיימין את השטר אלא משטר שקרא עליו ערער והומזק בנ"ד: **מפני תיקון העולם.** שמאחר שיתפרשו שמותם יחזרו אחר יודעיהם ומכיריהם להעיד על כתב ידם: **לייר כורא.** ולא היה חותם שמו: **מרוחא.** ענף של דקל: **מכוחא.** וילון פשיטה: **מעיקרא במאי אפקעינהו.** במה הודיעו לבריות שאלה חותמיהן. בשטרות ליכא למימר מעיקרא דהא אחמת התקינו: **בדיפקי.** שטרי שאלות ותשובות ושלומות: **אינו משמט.** מאחר שכתב פרוסבול אינו משמט חוכו בשביעית: **מוסרני לכם.** את שטרותי שאתם תהיו עוגשים ואני לא אגוש. ולקמן[1] מוקי דיש כח בידם להפקיע ממונו של זה ולתן לזה במקום שיש סייג ותקנה: **והפקין הלל.** הלא משמט ועקר דבר מן התורה: **בשביעית בזמן הזה.** והלל כרבי סבירא ליה דאמר שביעית להשמטת מלוה בזמן הזה דרבנן הוא. ואע"ג דהלל בנית שני הוה סבירא ליה לאביי דבנית שני הואיל ולא היה יובל נוהג לא נהגו שמיטין מדאלוריית' ודאמרינן בערכין (דף לב:) מנו יובלות לקדש שמיטין מדרבנן קאמר. ומלאתי בתלמידי רבינו יצחק הלוי שכתב בפסכת גיטין בירושלמי[2] מנין שאין השמיטה נוהגת אלא בזמן שיובל נוהג שנאמר[3] וזה דבר השמיטה שמוט אחת שמיטת יובל ואחת שמיטת שביעית. אבל בת"כ[4] דאיתי דשביעית נוהג בזמן שאין יובל נוהג ואומר אני שהוא מתלוקת: **בזמן שאי אפשר משמט קרקע.** כגון עכשיו שבטלה קדושת הארץ: **אי אפשר משמט כספים.** ואף על פי שהשמטת כספים תוכת הגוף היא ואינה תלויה בארץ יליפינן בהיקישא דלא נהגא: ואמר

לא נהגא שמיטה מלאורייתא והא דאמרי' בערכין (דף לב:) מנו יובלות לקדש שמיטין היינו מדרבנן וקשה לר"ת דהיה לו להניח דהיה בירושלמי ואפי' נאמר דסמיך אההיא והך דהכא מייתי משום כספים אכתי קשה גרים מועד קטן (דף ג:) דפריך חריפה חריפה בשביעית מי שרי ומייתי הך דהכא והתם לא שייך כלל לאתויי אלא ההיא דירושלמי וגראה לר"ת דהשמטת קרקע דהכא והתם לא חייבי בחריפה וחריפה אלא בשדות המחוברות לבעלים ביובל והשמטת קרקע קרי ליובל ולשביעית השמטת כספים א] דשמיטה משמטת כספים ולא יובל * כדאמרינן בהדיא [10]בפרשת ראה אנכי ודרש לה מדבר השמיטה שמוט וה"ק בזמן שאתה משמט שביעית כי היא דירושלמי ותר"ת דבנית שני נהג יובל דאמרינן בפרק ד' ממוסרי כפרה (כריתות דף יא.) ואשמעי מיל לאן על אשמתה מלמד שכולן שפחות חרופות בעלו ושפחה חרופה היינו חציה שפחה וחציה בת חורין המאורסת לעבד ועבד עברי אינו נוהג אלא בזמן שהיובל נוהג כדאמר בס"פ המקדש שדהו (ערכין דף כט.) ולא מצינו לומר שהניאו על שבעלו שפחות חרופות בנית ראשון כדאשכחן בספ"ק דהוריות (דף ו.) שהניאו על ע"ז שעבדו בימי לדקיהו דבע"ז אשכחן דנתשדו אבל על שפחה חרופה לא אשכחן דנתשדו ועוד דהא נהג נמי ערי חומה בנית שני כדתנן בתמיכת ערכין (דף לא:) ומייתי לה לקמן כמי שאחזו (דף עד:) בראשונה היה נעתון התקינו כו' ואמרינן נמי בסוף המקדש שדהו (ערכין כט.) דבתי ערי חומה אין נוהגין אלא בזמן שיובל נוהג ולא תיקון הלל פרוזבול גדורו שהרי היה בזמן הבית ודהלל ושמעון גמליאל ושמעון נהגו נשיאותן בפני הבית ק' שנה (שבת טו.) אלא לאחר חורבן דהוו

דמדרינן ליה ברבים הניחא למאן דאמר נדר שהודר ברבים אין לו הפרה אלא למאן דאמר [7]יש לו הפרה מאי איכא למימר [8]דמדרינן ליה על דעת רבים דאמר [9]הלכתא אפילו למאן דאמר נדר שהודר ברבים יש לו הפרה על דעת רבים אין לו הפרה [10]והני מילי לדבר הרשות אבל לדבר מצוה יש לו הפרה כי ההוא מקרי דרדקי דאדריה רב אחא על דעת רבים דהוה פשע בינוקי ואהדריה רבינא דלא אישתכח דדייק כוותיה: והעדים חותמין על הגט מפני תיקון העולם: מפני תיקון העולם דאורייתא הוא דכתיב [1]וכתוב בספר וחתום אמר רבה לא צריכא [2]לרבי אלעזר דאמר [3]עדי מסירה כרתי [4]תקינו רבנן עדי חתימה מפני תיקון העולם דזמנין דמייתי סהדי אי נמי זימנין דאזלי למדינת הים רב יוסף אמר אפי' תימא לר' מאיר התקינו שיהא עדים מפרשין שמותיהן בגיטין מפני תיקון העולם כדתניא [5]בראשונה היה כותב אני פלוני חתמתי עד אם כתב ידו יוצא ממקום אחר כשר ואם לאו פסול אמר רבן גמליאל * תקנה גדולה התקינו [6]שיהיו מפרשין שמותיהן בגיטין מפני תיקון העולם ובסימנא לא והא [7]רב צייר כורא ורבי חנינא צייר חרותא רב חסדא סמך ורב הושעיא עין רבה בר רב הונא צייר מכותא שאני רבנן דבקיאין סימנייהו מעיקרא במאי אפקעינהו בדיסקי: הלל התקין פרוסבול וכו': [8]תנן התם פרוסבול אינו משמט [9]זה אחד מן הדברים שהתקין הלל הזקן שראה את העם שנמנעו מלהלוות זה את זה ועברו על מה שכתוב בתורה [2]השמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל וגו' עמד והתקין פרוסבול [3][4]וזה הוא גופו של פרוסבול [5]מוסרני לכם פלוני [6]דיינין שבמקום פלוני שכל חוב שיש לי אצל פלוני שאגבנו כל זמן שארצה והדיינים חותמים למטה או העדים ומי איכא מידי דמדאורייתא משמטא שביעית והתקין הלל דלא משמטא אמר אביי [7]בשביעית בזמן הזה ורבי היא דתניא [8]רבי אומר [3]וזה דבר השמיטה שמוט בשתי שמיטות הכתוב מדבר אחת שמיטת קרקע ואחת שמיטת כספים [9]בזמן שאתה משמט קרקע אתה משמט כספים בזמן שאי אתה משמט קרקע אי אתה משמט כספים ותקינו

בירושלמי בפרקין מנין שאין שמיטה נוהגת אלא בזמן שהיובל נוהג שנאמר וזה דבר השמיטה שמוט אחת שמיטת יובל ואחת שמיטת שביעית כו' ובנית שני הואיל ולא נהג יובל שלא היו כל יושביה עליה

שבמקום פלוני ופלוני שכל חוב שיש לי שאגבנו כל זמן שארצה והדיינין חותמין מלמטה או העדים:

מסורת הש"ס

א) [מכות טז. כמורות מו. ערכין כג.], ב) מכות יא:, ג) [נ"ל אלא לר"א כו' ומי' לעיל ד. תד"ה דקיימיה ולקמן סד. ד"ה רבין], ד) [לעיל ט: וש"נ], ה) [תוספתא פס"ז], ו) כ"ב קפא: לקמן פז:, ז) שביעית פ"י מ"ג, ח) [עס מ"ד], ט) [לעיל לב:], י) [נ"ל ופלוני דיינין], כ) מ"ק כ: קידושין לח:, ל) [ע"כ], מ) [פ"ל ה"ג], נ) [דברים עון], ס) [בהר פרשה ב ב], ע) פ"א מתמר, פ) [שיך לעיל נמשנה לר:], צ) [נספרי].

תורה אור השלם

1. שְׁדוֹת בַּכֶּסֶף יִקְנוּ וְכָתוֹב בַּסֵּפֶר וְחָתוֹם וְהָעֵד עֵדִים בְּאֶרֶץ בִּנְיָמִן וּבְסִבִיבוֹת יְרוּשָׁלִם וּבְעָרֵי יְהוּדָה וּבְעָרֵי הָהָר וּבְעָרֵי הַשְּׁפֵלָה וּבְעָרֵי הַנֶּגֶב כִּי אָשִׁיב אֶת שְׁבוּתָם נְאֻם יְיָ:

ירמיהו לב מד

2. הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן יִהְיֶה דָבָר עִם לְבָבְךָ בְּלִיעַל לֵאמֹר קָרְבָה שְׁנַת הַשְּׁבִעִת שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה וְרָעָה עֵינְךָ בְּאָחִיךָ הָאֶבְיוֹן וְלֹא תִתֵּן לוֹ וְקָרָא עָלֶיךָ אֶל יְיָ וְהָיָה בְךָ חֵטְא:

דברים טו ט

3. וְזֶה דְּבַר הַשְּׁמִטָּה שָׁמוֹט כָּל בַּעַל מַשֶּׁה יָדוֹ אֲשֶׁר יַשֶּׁה בְּרֵעֵהוּ לֹא יִגֹּשׂ אֶת רֵעֵהוּ וְאֶת אָחִיו כִּי קָרָא שְׁמִטָּה לַיְיָ:

דברים טו ב

גליון הש"ס

גם' תקנה גדולה התקינו. עיין שבועות מה ע"א תד"ה גדולי: תד"ה בוסן וכו' **כראמרי** בהייא. עיין ר"ה כט ע"א תד"ה קמ"ל:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] תוד"ה מזמן וכו' ונראה לר"ת וכו' דשמיטה משמטת וכו'. ר"ג עי' בר"ה דף כט ע"א כתוס' ד"ה קמ"ל וכו' ושם כתבו בספ"ד דלרבי נקטה סוגיא דהתם יעו"ש ותו"ק. שוב ראיתי בירושלמי פ"ג דר"ה הל' ה דאמר ר"י משום כמכים דיובל משמט נמי כספים וא"כ י"ל קו' התוס' דר"ה הנ"ל ותו"ק:

מוסף רש"י

הובא בעמוד הקודם

תוספות רי"ד

אמר אמימר אפי' למ"ד נדר שהודר ברבים יש לו הפרה ע"כ רבים אין לו הפרה פי' שאמרו לו תדור על דעתינו וה"מ לדבר מצוה יש לו התרה דהוא מקרי דרדקי דאדריה ר' אבא דהוה פשע בינוקי פי' היה מייסרן יותר מדאי ואהדריה רבינא דלא אשכח דדייק כותיה. והסכימו כל גאוני הישיבות שאין סומכין על זו המשנה ועל זו ההלכה ואין אלמנה נפרעת כתובתה אלא בשבועה בפני ב"ד וכך הלכה רווחת בישראל: העדים חותמין על הגט מפני תיקון העולם מפני תקון העולם דאורייתא הוא דכתיב וכתוב בספר וחתום והעד עדים אמר רבא לא צריכא [אלא] לר' אלעזר דאמר עדי מסירה כרתי ותקנו רבנן עדי חתימה דזימנין דמייתי סהדי, אי נמי דזמנין דאזלי למדינת הים פי' והכי תנן לקמן בשלהי מסכתין ר' אלעזר אומר אע"פ שאין עליו עדים אלא שנתנו לה בפני עדים כשר שאין העדים

עין משפט נר מצוה

לג א מיי' פ"ו מהלכות שכועות הל' ח סמג לאוין רמא טוש"ע י"ד סימן רכח סעיף כג:

לד ב מיי' פ"ו מהל' גיטין מקדש הל' יט:

לה ג ד מיי' פ"ו מהל' שכועות הל' ח סמג לאוין רמא טוש"ע י"ד סימן רכח סעיף כח:

לו ה ו מיי' פ"ח מהל' גירושין הל' טו כד סמג עשין ג טוש"ע אה"ע סימן קכ סעיף יח:

לז ז מיי' פ"ע מהל' שמיטה ויובל טז טוש"ע חו"מ סימן מז סעיף יח:

לח ח מיי' שם הל' יח טוש"ע שם סעיף יט:

לט ט י מיי' שם הל' טז טוש"ע שם סעיף ח:

תוספות רי"ד (המשך)

חותמין על הגט אלא מפני תיקון העולם פי' ר' אלעזר לא בעי עדי חתימה כלל אלא עדי מסירה ואם אין שם עדי מסירה כגון שנתנו לה בינו לבינה אע"פ שיש שם עדי חתימה אינו כלום דעדי מסירה כרתי ולמה נהגו העולם לחתום עדים בגט מפני תיקון העולם שמא האשה לא תיגשא עכשיו ועדי מסירה ימותו או ילכו למדינת הים וכשתבא האשה לינשא בגט זה שאינו חתום לא נאמין לה שהבעל כתבו ונתנו לה דדלמא איהי כתבת ליה אבל אם הגט חתום עדי הגט מוכיחים שהבעל כתבו וחתמו שכלא רשותו לא היו חותמים העדים ובודאי ברשות הבעל תתמוהו וכיון שעכשיו יוצא מתחת יד האשה בודאי כי הבעל נתנו לה ולא חיישינן ככל שטר מלוה דנפיק מתותיה מלוה או שטר מכר דנפיק מתותיה לוקח שמא מיד הלוה או מיד (הלוקח) [המוכר] נפל ומצאוהו המלוה והלוקח וה"ה הכא נמי לא חיישינן אלא ודאי הבעל נתנו לה וכשנתנו לה בכשרות נתנו לה בפני עדי מסירה והלכך נאמנת האשה לומר בפני פלוני ופלוני נתנו לי והלכו להם למדינת הים אבל אם מכיון שנתן לה בעלה הגט אינה מוציאה עידי מסירה אינה מגורשת דאמרינן בינו לבינה נתנו לה ובלא עדי מסירה לא מיגרשה כלל ור"י ז"ל כתב שמעי' מיהא דלא צריכים לעדי מסירה אלא היכא דליכא עדי חתימה אבל היכא דאיכא עדי חתימה סני בלא עדי מסירה ואינו נ"ל. רב יוסף אמר אפילו היכא ר"מ דאמר עדי חתימה כרתי התקינו שיהיו מפרשים שמותיהן בגט מפני תקון העולם כדתניא בראשונה היו כותבין אני פלוני חתמתי עד אם היה כתב ידן יוצא ממקום אחר כשר ואם לאו פסול התקינו שיהו כותבים שמותיהן מפני תיקון העולם ובסימנא לא והא רב צייר כוורא ור' חנינא צייר חרותא פי' כענף של דקל רבה בר רב הונא צייר מכותא שאני רבנן דבקיאי בסימנייהו ומעיקרא במאי אפקעינהו בדיסקי עגרות של אבלות שלום שהיו שולחים זה לזה: הלל התקין פרוזבול וכו' תנן התם פרוזבול אינו משמט וזה אחד מן הדברים שהתקין הלל הזקן כשראה שנמנעו העם מלהלות זה את זה ועוברו על מה שכתוב בתורה השמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל לאמר התקין הלל פרוזבול וזה גופו של פרוזבול מוסרני לפניכם פלוני ופלוני הדיינין

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com